

TA'LIM JARAYONIDA FANNI HAYOT BILAN BOG'LASH ORQALI TAHLIL QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISH

MATYUSUPOVA SARVINOZ ANVAROVNA

OSIYO XALQARO UNIVERSITETI

Annotatsiya: Ushbu tezisda ta'lim jarayonida fanlarni real hayotiy vaziyatlar bilan bog'lab o'qitish orqali o'quvchilarda tahlil qobiliyatini shakllantirish masalalari yoritilgan. Fan va hayot integratsiyasi asosida tashkil etilgan ta'lim o'quvchilarning tanqidiy fikrlashi, muammoli vaziyatlarni anglash va mustaqil xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: Ta'lim jarayoni, fan va hayot integratsiyasi, tahlil qobiliyati, tanqidiy fikrlash, kompetensiyaviy yondashuv, interfaol metodlar.

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimi o'quvchilardan faqat nazariy bilimlarni egallashni emas, balki ushbu bilimlarni amaliyotda qo'llay olish, tahlil qilish va hayotiy muammolarga yechim topish qobiliyatini ham talab etadi. Shu sababli ta'lim jarayonida fanlarni hayot bilan bog'lash muhim pedagogik vazifa sifatida namoyon bo'lmoqda. Mazkur yondashuv o'quvchilarning bilimga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning tahliliy va tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi.

Adabiyotlar tahlili. Pedagogik tadqiqotlarda fan va hayot integratsiyasi masalasi ko'plab olimlar tomonidan o'rganilgan. Jumladan, kompetensiyaviy yondashuv tarafdorlari ta'lim jarayonida amaliy topshiriqlar va real hayotiy vaziyatlardan foydalanish o'quvchilarning intellektual rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaydilar. Shuningdek, muammoli ta'lim va interfaol metodlar asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning tahlil qilish solishtirish va xulosa

chiqarish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali ekanligi ilmiy adabiyotlarda qayd etilgan.

Ta'lim jarayonida fanlarni hayot bilan bog'lab o'qitish o'quvchilarning bilimlarni chuqur anglashiga, ularni real vaziyatlarda qo'llay olishiga hamda tahlil qobiliyatining shakllanishiga xizmat qiladi. An'anaviy ta'limda ko'proq nazariy bilimlarga urg'u berilishi natijasida o'quvchilar o'rganilgan bilimlarning amaliy ahamiyatini yetarlicha anglay olmaydilar. Fan va hayot integratsiyasiga asoslangan yondashuv esa bilimlarni real hayotiy muammolar bilan bog'lab, o'quvchilarning fikrlash faoliyatini faollashtiradi.

Fanlarni hayot bilan bog'lash jarayonida muammoli vaziyatlar yaratish muhim ahamiyat kasb etadi. Muammoli ta'lim asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilar berilgan vaziyatni tahlil qiladi, sabab-oqibat munosabatlarini aniqlaydi hamda mustaqil xulosalar chiqarishga harakat qiladi. Bu esa ularning tahliliy fikrlash, solishtirish, umumlashtirish va baholash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, tabiiy fanlar, matematika yoki ijtimoiy fanlarni kundalik hayotdagi misollar asosida o'rganish o'quvchilarning fan mazmuniga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Shuningdek, kompetensiyaviy yondashuv fan va hayot integratsiyasining samarali mexanizmlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuvda o'quvchilarda faqat bilim emas, balki hayotiy vaziyatlarda zarur bo'ladigan amaliy ko'nikma va malakalar shakllantiriladi. Real hayotiy topshiriqlar, loyihalar, guruhli ishlar va muhokamalar orqali o'quvchilar muammolarni tahlil qilish, jamoada ishlash va o'z fikrini asoslab berish qobiliyatiga ega bo'ladilar.

Interfaol metodlardan foydalanish ham tahlil qobiliyatini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. "Aqliy hujum", "Klaster", "Case-study", "Rol o'ynash" kabi metodlar o'quvchilarni faol fikrlashga undaydi, ularning mustaqil qaror qabul qilish va muammoni tahlil qilish salohiyatini oshiradi. Bunday metodlar orqali tashkil etilgan ta'lim jarayonida o'quvchi passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylanadi.

Demak, ta'lim jarayonida fanlarni hayot bilan uzviy bog'lash o'quvchilarning bilimlarni ongli o'zlashtirishiga, ularning tahliliy va tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga hamda kelgusida hayotiy muammolarni samarali hal eta oladigan shaxs sifatida shakllanishiga zamin yaratadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, ta'lim jarayonida fanlarni hayot bilan uzviy bog'lash o'quvchilarda tahlil qobiliyatini shakllantirishning muhim omillaridan biridir. Mazkur yondashuv ta'lim samaradorligini oshiradi, o'quvchilarning mustaqil va tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi hamda ularni hayotiy vaziyatlarga tayyorlaydi. Shu bois fan va hayot integratsiyasiga asoslangan ta'lim metodlarini keng joriy etish dolzarb pedagogik vazifa hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar::

1. Karimova V. M. Pedagogik psixologiya. – Toshkent: O'qituvchi, 2015.
2. Azizova Sh. V. Ta'lim jarayonida shaxs rivoji va ijtimoiy muhit. –Toshkent : Fan va texnologiya, 2018.
3. Xodjayev B. X. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. - Toshkent : Sharq, 2019.
4. Mavlonova R. Rahmonqulova N. Ta'lim metodikasi va interfaol usullar. - Toshkent : O'qituvchi, 2020.
5. Vigotskiy L. S. Misleniye I rech. – Moskva: Pedagogika, 1982.
6. Bandura A. Social Learning Theory. – Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1977
7. Dewey J. Democracy and Education . - New York : Macmillan, 1916.